Bahasa Mah Meri

Bahasa Mah Meri, juga dikenali sebagai **Besisi**, **Cellate**, **Hma 'Btsisi'**, **Ma 'Betisek**, dan **"Orang Sabat"** (bahasa kasar),[2] ialah sebuah bahasa Austroasiatik yang dituturkan di Semenanjung Tanah Melayu. Bahasa ini, bersama dengan bahasa-bahasa Semaq Beri, Semelai dan Temoq, tergolong dalam bahasa-bahasa Asli Selatan, cabang bahasa asli Malaysia. Mah Meri adalah satu-satunya bahasa asli yang dituturkan di kawasan pantai (di pantai Negeri Sembilan dan Selangor) dan jumlah penutur ialah 3,675 orang seperti yang direkodkan oleh pihak Muzium Orang Asli di Gombak. Sebuah kamus bahasa Mah Meri telah disusun oleh Nicole Kruspe.[3][4]

Mah Meri	
Besisi, Betise'	
Asli di	Malaysia
Wilayah	Semenanjung Malaysia
Etnik	Mah Meri
Penutur asli	3,675 [1] (2008)
Keluarga bahasa	Bahasa Austro-Asia
	▪ Asli ▪ Selatan ▪ **Mah Meri**
Kod bahasa	
ISO 639-3	mhe

Isi kandungan

Fonologi
- Vokal[5]
  - Daftar suara[5]
- Konsonan[5]

Tatabahasa
- Sintaksis[4]
- Morfologi[4]
  - Terbitan semiproduktif
  - Terbitan produktif biasa

Ancaman kepupusan

Rujukan

Pautan luar

Fonologi

Vokal[5]

Daftar vokal 1

	Depan	Tengah	Belakang	
			bundaran +	bundaran -
Sempit	i ĩ	ɨ̟	ɯ ɯ	ũ ũ
Separuh sempit	e ẽ	ə ə		o õ
Separuh luas	ɛ ɛ			ɔ ɔ
Luas		a ã		

Daftar vokal 2

	Depan	Tengah	Belakang	
			-kitar	+ pusingan
Sempit	i̤		ɯ̤	ṳ
Separuh sempit	e̤	ə̤		o
Separuh luas	ɛ̤			ɔ̤
Luas		a		

Daftar suara[5]

Bahasa Mah Meri dilaporkan memiliki dua daftar suara: </br> **Daftar 1:** Daftar vokal 1 mempunyai kualiti suara tegang yang jelas, tempoh yang lebih pendek dan nada lebih rendah. Daftar 1 vokal juga mempunyai sekatan fonotaktik yang sedikit. </br> **Daftar 2:** Daftar 2 huruf vokal adalah lebih lancar, lebih lama dan bernada lebih tinggi. Daftar vokal 2 juga mempunyai sedikit suara mengah.

Konsonan[5]

	Dwibibir	Bibir-velar	Gigi-gusi	Gusi	Gusi-lelangit	Lelangit	Velar	Glotis
Hentian	p b		t	d			k g	ʔ
Hentian terhembus	pʰ		tʰ				kʰ	
Sengauan	m̥ m			n̥ n		ɲ̊ ɲ	ŋ̊ ŋ	
Tamparan				ɾ				
Geseran				s				h
Letusan					tɕ dʑ			
Letusan terhembus					tɕʰ			
Aproksiman		ʍ w				j	ɰ	
Aproksiman sisian				l̥ l				

Tatabahasa

Sintaksis[4]

Dalam bahasa Mah Meri, kata penerang dan kata penunjuk berlaku selepas objek seperti dalam contoh (1) dan (2) manakala kata sendi nama wujud sebelum objek seperti ditunjukkan dalam contoh (3).[4]

(1) ***dụ̈k naleʔ***	
dụ̈k	naleʔ
rumah	lama
"Rumah lama"	

(2) ***lɘmɔl horoʔ ke***		
lɘmɔl	horoʔ	ke
lelaki	tua	itu
"Lelaki tua itu"		

(3) ***haʔ mbɘri***	
haʔ	mbɘri
(di)	hutan
"Di hutan"	

(4) ***hŋkiʔ tomboʔ lɘmɔl ke***			
hŋkiʔ	tomboʔ	lɘmɔl	ke
Dia (k.g.d. ketiga)	pukul	lelaki	itu
"Dia memukul lelaki itu."			

(5) ***lɘpas ke nɔŋ, ʔeʔə̈t kɘdeʔ, kaye hŋkiʔ ʔeʔə̈t***							
lɘpas	ke	nɔŋ,	ʔeʔə̈t	kɘdeʔ,	kaye	hŋkiʔ	ʔeʔə̈t
Selepas	itu	(demonstratif dekat kala lampau)	saya (k.g.t pertama)	sorok	nampak	dia	saya
"Selepas itu, saya menyorokkan diri, biar dia nampak saya."							

Bagi klausa tak transitif dalam bahasa Mah Meri, kedua-dua susunan Subjek-Kerja (SV) dan Kerja-Subjek (VS) adalah mungkin seperti yang dalam contoh (6) dan (7) masing-masing.

(6) *ʔeʔə̤t nimbol bawaw nɔŋ*			
ʔeʔə̤t	nimbol	bawaw	nɔŋ
Saya	datang.dari	laut	(demonstratif dekat kala lampau)
"Saya baru tiba dari laut."			

(7) *lɛp do haʔtə̤k*			
lɛp	do	haʔ	tə̤k
masuk	air	(lokatif)	telinga
"Air termasuk ke dalam telinga (saya)."			

Morfologi[4]

Morfologi di Mah Meri secara eksklusif dilakukan melalui awalan dan sisipan.[4]

Terbitan semiproduktif

1. *N-* penyahtransitif *'DTR'*

> Awalan *n-* diletakkan pada kata kerja suku kata tunggal dan vokal dari suku kata akhir digandakan ke kedudukan vokal.
>
> > Contoh: *bɛ* 'membuat' → *nɛ-bɛ* 'pelaku'
>
> Bagi kata kerja dwisuku, konsonan permulaan digantikan dengan konsonan hidung homorgan.
>
> > Contoh: *plət* 'memadamkan'→ *m:ələt* 'pemadaman'

2. *ka-* pemfokus transitif *'TR'* </br>

> Awalan *ka-* hanya digunakan terhadap kata kerja satu suku kata asli.
>
> > Contoh: *jɛt* 'untuk mengikuti' → *ka-jɛt* 'untuk mengikuti seseorang atau sesuatu', *cɔʔ* 'pergi' → *ka-cɔʔ* 'untuk pergi ke seseorang atau tempat'

3. < *l* > distributif *'DISTR'* </br>

> Sisipan < *l* > digunakan untuk kata kerja dwisuku tak transifif keadaan atau kedudukan serta beberapa kata kerja pergerakan. Sisipan dimasukkan ke dalam suku kata awal dan suatu schwa menggantikannya dengan betul untuk membetulkan struktur suku kata.
>
> > Contoh: *kancɛw* 'menjadi telanjang' → *kəlancɛw* 'banyak (orang) telanjang'.
>
> Sekiranya suku kata kedua terakhir CV berhenti dengan buyi lelangit dan disertakan schwa, sisipan < *la* > pula diterapkan.

Contoh: *jəkəʔ* 'duduk dan tidak bergerak' → *jə-la-kəʔ* 'banyak yang duduk dan tak bergerak'

Terbitan produktif biasa

1. *sə-RDP-dasar* lelaran *'ITER'*

Awalan *sə-* dilampirkan kepada konstituen awal asas yang digandakan untuk menyatakan lelaran.

Contoh: *sə-nake-nake* (ITER-RDP-itu) 'yang itu lagi dan lagi'

2. Penunjuk kebetulan *tə- 'happ'* </br>

Awalan *tə-* menyatakan a) peristiwa yang tidak sengaja dan b) keupayaan atau ketidakupayaan apabila digunakan terhadap klausa yang ditolak.

Contoh: *tə-ka-ca* '(secara kebetulan) sedang makan'

3. Suara tengah *bə- 'MID'*

Awalan *bə-* digunakan terhadap kata dasar kerja atau nominal untuk menyatakan fungsi atribut atau posesif.

Contoh: bə-duḳ 'mempunyai rumah'

Ancaman kepupusan

Menurut Ethnologue,[2] status bahasa Mah Meri ialah '6b: Terancam', merujuk kepada keadaan di mana bahasa yang digunakan untuk komunikasi muka-ke-muka dalam semua generasi, tetapi mula kehilangan penutur. Status ini adalah berdasarkan *Expanded Graded Intergenerational Disruption Scale* (EGIDS) oleh Lewis dan Smino pada (2010).[6]

Satu kajian oleh Coluzzi, Riget & Wang (2017)[7] mengenai penggunaan dan sikap bahasa di empat buah kampung Mah Meri di Pulau Carey menunjukkan bahawa sementara Mah Meri masih memegang status yang kukuh dan positif dalam masyarakat, terdapat kemungkinan peralihan bahasa secara penuh ke arah bahasa Melayu pada masa depan disebabkan oleh penuturan Mah Meri yang lebih rendah dalam kalangan generasi muda.

Rujukan

1. Benjamin, Geoffrey (2012). The Aslian languages of Malaysia and Thailand: an assessment (http://www.elpublishing.org/PID/131). In Stuart McGill & Peter K.Austin (eds) *Language Documentation and Description, vol 11*. London: SOAS. m/s. 136-230
2. "Mah Meri" (https://www.ethnologue.com/language/mhe). *Ethnologue: Languages of the World*. Dicapai pada 28 Mac 2020.
3. "Nicole Kruspe" (https://portal.research.lu.se/portal/en/persons/nicole-kruspe(78880aa9-091a-4528-98a0-fb515df7e813).html). *Lund University Research Portal*. Dicapai pada 28 Mac 2020.
4. Kruspe, N., & Zainal, A. (2010). A Dictionary of Mah Meri as Spoken at Bukit Bangkong (http://www.jstor.org/stable/25822793). *Oceanic Linguistics Special Publications*, (36), Iii-410. https://www.jstor.org/stable/25822793

5. Kruspe, N., & Hajek, J. (2009). Mah Meri (https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-the-international-phonetic-association/article/mah-meri/9A24F080E4DB641337DD772CE0BC5F76) *Journal of the International Phonetic Association*, 39(2), 241-248. doi:10.1017/S0025100309003946
6. Lewis, M. Paul; Simons, Gary F. (2010). "Assessing endangerment: Expanding Fishman's GIDS" (https://www.lingv.ro/RRL-2010.html). *Revue roumaine de linguistique*. **55** (2): 103–120. Dicapai pada 28 March 2020.
7. Coluzzi, Paolo; Riget, Patricia Nora; Xiaomei, Wang (2017). "Language vitality among the Orang Asli of Malaysia: the case of the Mah Meri on Telo' Gunjeng (Carey Island, Selangor)" (https://www.researchgate.net/publication/313463745). *International Journal of the Sociology of Language*. **2017** (244): 137–161. doi:10.1515/ijsl-2016-0060 (https://doi.org/10.1515%2Fijsl-2016-0060).

Pautan luar

- http://projekt.ht.lu.se/rwaai - RWAAI (Repositori dan Ruang Kerja Warisan Tak Ketara Austroasiatic)
- http://hdl.handle.net/10050/00-0000-0000-0003-66E2-7@view Mah Meri dalam Arkib Digital RWAAI
- Arkib ELAR berkenaan bahan dokumentasi bahasa Mah Meri (dan Ceq Wong) (http://elar.soas.ac.uk/deposit/0208)

Diambil daripada "https://ms.wikipedia.org/w/index.php?title=Bahasa_Mah_Meri&oldid=4764137"

Laman ini kali terakhir disunting pada 11:24, 13 April 2020.

Teks disediakan dengan Lesen Creative Commons Pengiktirafan/Perkongsian Serupa; terma tambahan mungkin digunakan. Lihat Terma Penggunaan untuk butiran lanjut.